

האם האב יכול לפטור את שאריו מאבלות?

מאת: אב"י גרוסמן

האם האב יכול לפטור את הבן מאבלות י"ב חודש?

יו"ד שד"מ ס' י:

מי שצוה שלא יספידוהו שומעין לו.

זוהי מסקנת הגמרא בסנהדרין מ"ו.

הגה: אבל אם צוה שלא לנהוג עליו ז' וגזרת שלשים אין שומעים לו.

וזה מתשובת המהרי"ו. והוסיף שם הש"ך מאותה התשובה:

אבל אם צוה האב ואם שלא לנהוג בהם י"ב חודש כיון דאינו שייך בשאר מתים אלא בכבוד אב ואם מצוה לקיים דבריהם.

ויש לעיין בתשובה המקורית, שמא יש על מה להתווכח, כי קשה לנו להתיר לבן לא לנהוג אבלות י"ב חודש על אביו ואמו. ולפני שנדון בעקרי הטענות, אביא אותה איך שהיא מופיעה בספר דרכי משה והועתק משו"ת מהרי"ו (סי' יז):

אשה שצוהה בנותיה שלא לישא הסרבל על ראשם כדרך האבלים הדעת מכרעת דהבנות יקיימו מה שצוהה מידי דהוי אמי שצוה שלא יספדוהו וה"נ לאחר ל' יום עד י"ב חדש יקרא דשכבי הוא ושומעין לה אבל תוך ל' כיון דאשאר מתים נמי מתאבלים עליהם ואסמכיהו אקראי לא נתברר לי אי יקרא דחיי או דשכבא הוא דהא ודאי אבילות גופה אינה יכולה למחול דא"כ בטלתה דין אבילות.

ואציין שהרמ"א עצמו הכיר את תשובת המהרי"ו בשלמותה, ורק הביא בשולחן ערוך את מסקנת המהרי"ו המחמירה שאין לאב למחול על אבלות ז' ושלושים, ולא את הקולא, היינו מחילת י"ב חודש, וכח דהתירא עדיף, ולכן משמע שהרמ"א לא קבל היתר זה, כי אילו היה מקבלו, היה מביאו.

* This article is a response to Rabbi Shlomo Brody's "May Parents Waive the Requirements of Avelut?," *Hakirah* (vol. 29, 2021). See R. Grossman's introduction in the *Letters Section*.

הרב אב"י גרוסמן הוא חבר כולל ציון נריה בכוכב יעקב, מלמד, חוקר וסופר עצמאי, ומחבר "הגדת הפסח", ההגדה הראשונה עם הנוסח וכל ההסברים לסדר שבמרכזו קרבן הפסח. <avrahambenyehuda.wordpress.com>

ולעצם הטענה, נקדים דברינו בהבחנות הלכתיות בין הספד וקבורה מצד אחד, ואבלות מצד שני. פשוט שההספד והקבורה אינם חובות הגוף כמו אבלות, שהיא חבילת איסורים שהאבל מקיים בגופו. הספד וקבורה הם אחריותם של היורשים ולא דווקא של האבלים, היינו הקרובים. ונפקא מינה להלכה: ישנם יורשים שאינם מתאבלים, וישנם מתאבלים שאינם יורשים. וישנם קרובי משפחה שאינם לא יורשים ולא מתאבלים. לדוגמא, לנפטר יש בנים וגם נכדים ונכדים מבנו המת, וגם לו אשה, הורים, ואחים. כל קרוביו מתאבלים עליו, למרות שרק בניו הזכרים ונכדיו מבנו המת יורשיו, והנכדים מבנו המת יורשים ולא מתאבלים. ודודיו ובני דודיו לא יורשים ולא מתאבלים. אצל הספד וקבורה, החיובים מוטלים על כלל ישראל, אפילו על הלא-קרובים והלא-יורשים, והרבה פעמים החיוב מוטל על בית הדין. במיוחד כשאין לנפטר קרובים או יורשים הנמצאים בשעת הפטירה, ורק ידעו או יגיעו אצל מקומו של הנפטר שבועות ספורים אח"כ. וההוה אמינה שם בסנהדרין היה רק לגבי הספד וקבורה ולא לגבי אבלות, כי אותם מקיימים ממש בגופו של המת והם בעיקר שייכים אליו למרות שהוא כבר מת, רק שעל היורשים להוציא ממונם עבור הוצאות אלו אם אפשר, ואילו אבלות היא מצוה מוטלת רק על הקרובים ולא על אחרים, חובה כלפי שמים, ואינה קשורה לחיוב המוטל על כלל הצבור והיורש בפרט להספיד ולקבור את המת. ובעוונותינו ראינו בשנתיים האחרונות כמה מתים שנקברו והוספדו על ידי שכנים וחברים, ואילו קרוביהם התאבלו עליהם בערים אחרות בגלל גזרות ההתרחקות של הממשלות.

וצע"ג מנא לן די"ב החודש היתרים על אבלות ל' של שאר קרובים הם משום כבוד אב ואם. דווקא מלשון הרמב"ם (ראה למטה) נראה שכן הוא תקנת חז"ל, ולא קשור לכבודם או מוראם של האב והאם. ועוד כבר כתבו חז"ל בקידושין במה מכבדם ובמה מקיים מצות המורא להם, וכולם בחייהם, ולשאלה במה מכבדם בתר חייהון, איתא (ל"א ע"ב):

ת"ר מכבדו בחייו ומכבדו במותו. בחייו כיצד? הנשמע בדבר אביו למקום לא יאמר שלחוני בשביל עצמי מהרוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא כולוהו בשביל אבא. במותו כיצד? היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו והני מילי תוך שנים עשר חדש מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא.

והמשיכו שם "ת"ר איזהו מורא ואיזהו כיבוד? מורא לא עומד במקומו וכו'" וכן מובאות כל ההלכות אלו בפוסקים. ולא ראינו שהאבלות של י"ב חודש היא משום כבוד או מורא אב ואם. והיה להם ז"ל ללמדנו "במותו כיצד? היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו. ומגדל שערו עד שישלח פרע, או עד שיגיערו בו חבריו, ואין אחרים שואלין בשלומו, ולא יכנס לשמחת מריעות. והני מילי תוך שנים עשר חדש. מכאן ואילך מותרים לו, ואומר זכרונו לברכה לחיי העולם

האם האב יכול לפטור את הבן מאבלות? : כג

הבא. " אבל לא שנו ככה. כי ענייני האבלות של י"ב חודש, כמו גידול השיער וההמנעות משמחה מריעות, אינם משום כבוד אב ואם. וצע"ג בהגדרתו מחילת כבוד אב ואם (או מחילת כבוד הרב). איתא בקידושין ל"ב ע"א:

ר' יצחק בר שילא א"ר מתנה אמר רב חסדא האב שמחל על כבודו כבודו מחול הרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול ורב יוסף אמר אפי' הרב שמחל על כבודו כבודו מחול. ולעיל איתא:

ת"ש שאלו את ר"א עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם כדי שיטול ארנקי ויזרקנו לים בפניו ואינו מכלימו ואי אמרת משל אב מאי נפקא לי' מיניה בראוי ליורשו וכי הא דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה אמר איזול איחזי אי רתח אי לא רתח ודלמא רתח וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול? דמחיל ליה ליקריה.

ועל סמך זה הביא הרעק"א ליו"ד רמ"ט תשובת הרדב"ז דהא דכבודו מחול היינו לענין דאין הבן נענש אם אינו מכבדו, אבל אם מכבדו עושה מצות כבוד, ובפתחי תשובה שם גם הביא כלשון הרדב"ז וסיים אבל "מ"מ אכתי מצוה איכא." אבל לא שהאב יכול לפטור את בנו מן החיוב לכבוד. ובשו"ע שם הביא מן הרמב"ם בממרים ו':

אף על פי שבכך נצטוינו, אסור לאדם להכביד עלו על בניו ולדקדק בכבודו עמהם, שלא יביאם לידי מכשול, אלא ימחול ויתעלם (נוסח הבי"י: ויעלים עיניו מהם) שהאב שמחל על כבודו, כבודו מחול. והמכה [ל]בנו גדול מנדין אותו שהרי הוא עובר על ולפני עור לא תתן מכשול.

והגר"א ציין כבאר הגולה שדין זה נלמד מהמימרא דלעיל, שהאב שמחל על כבודו כבודו מחול.

נמצינו למדים שעקרי הפוסקים נקטו שמחילת האב היא שאין לו להכביד עול המצוה על בנו כדי לא להכשילו, או שבדיעבד בנו לא ייענש, אבל מ"מ הבן חייב במעשי הכבוד והמורא.

ובקשר לזה שאמר אל תספידוני, כבודו הפרטי שלו כמו ממונו ואינו אותו הכבוד שחייבים לו בניו. והראיה לדבר כמו שכתבנו לעיל, שהאחריות (הכספית) על ההספד מוטלת בראשון על היורשים אבל עצם המצוה מחייב את כולם, וכן כתב הרמב"ם (הלכות אב יב:א):

ההספד כבוד המת הוא, לפיכך כופין את היורשין ליתן שכר המקוננים והמקוננות וסופדין אותו. ואם צוה אל תספדוהו, אין סופדין אותו. אבל אם צוה שלא יקבר אין שומעין לו, שהקבורה מצוה, שנאמר כי קבור תקברנו. כל המתעצל בהספדו של חכם, אינו מאריך ימים. וכל המתעצל בהספד אדם כשר ראוי לקוברו בחייו, וכל המוריד דמעות על אדם כשר הרי שכרו על כך שמור אצל הקדוש ברוך הוא.

ומעשים בכל יום שמהדרין אחר המספידים המוכשרים לכך אפילו אינם קרובים ועדיפים הם על הקרובים והיורשים אם הקרובים והיורשים כבדי פה וכד'. רק שהיורשים ישלמו אם יש טרחא בדבר.

ועוד, יש ריבוי סוגי כבוד, לדוגמא כבוד הבריות. האם המבקש שיזלזלו בגופו בדרך הלווייתו, כגון שמצנן שיוליכו את גופו ערום כדי לביישו, הנשמע לו?!
אצל הרמב"ם לפחות, אבלות, הן אבלות ז' הן אבלות ל' הן אבלות י"ב, כולן מצנות הכתוב המוארכת ע"י תקנת חז"ל, ומניין שהיא צריכה להיות או יקרא דשכבי או יקרא דחיי?

מצות עשה להתאבל על הקרובים, שנאמר ואכלתי חטאת היום, הייטב בעיני ה'. ואין אבלות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה, אבל שאר השבעה אינן דין תורה אף על פי שנאמר בתורה [אצל יוסף] ויעש לאביו אבל שבעת ימים. נתנה תורה ונתחדשה הלכה. ומשה רבנו תקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה. (רמב"ם הלכות אבל א:א)
מדברי סופרים שיהיה האבל נוהג במקצת דברי אבלות כל שלושים יום. ומניין שמכו לשלושים יום? שהרי הוא אומר ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, מכלל שהאבל מצטער כל שלושים יום. (רמב"ם הלכות אבל ו:א)

ואם הדבר שנוי במחלוקת, כי יש אומרים שכל אבלות מדרבנן, מכל מקום לא ראינו שהיא משום יקרא דשכבי או יקרא דחיי, אלא מצוה בפני עצמה. וכמו ההטמאות לקרובים בפרק ב' דהלכות אבלות, שהיא מצוה המחייבת את הכהנים, אפילו יש אחרים שיכולים לטפל בקבורת המתים:

כמה חמורה מצות אבל, שהרי הכהן נדחית לו הטומאה מפני קרוביו כדי שיתעסק עמהן ויתאבל עליהן שנאמר כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו וכו' לה יטמא. מצות עשה שאם לא רצה להטמא מטמאין אותו בעל כרחו.

ולעניין דברי הרמב"ם למעלה, בסנהדרין מ"ו ע"ב השאלה

איבעיא להו קבורה משום בזיונא הוא או משום כפרה הוא, למאי נפקא מינה? דאמר לא בעינא דליקברוה לההוא גברא. אי אמרת משום בזיונא הוא, לא כל כמיניה. ואי אמרת משום כפרה הוא, הא אמר לא בעינא כפרה.

האם האב יכול לפטור את הבן מאבלות? : כה

לא נפתרה, אבל כתב רבנו חננאל שקיימא לן שמצוה זו מדרבנן היא, היינו שאין עלינו למצוא טעמא ולדרשו, וכן פסק הרמב"ם בריש פרק י"ב:

ההספד כבוד המת הוא לפיכך כופין את היורשין ליתן שכר המקוננים והמקוננות וסופדין אותו. ואם צוה אל תספדוהו אין סופדין אותו. אבל אם צוה שלא יקבר אין שומעין לו שהקבורה מצוה שנאמר כי קבר תקברנו.

ואם היתה שאלה כזאת לגבי אבלות, "יקרא דשכבי או יקרא דחיי?" הראשונים גם היו עונים לנו "לית דין ולית דא אלא תפקידתא דאורייתא (או תקנתא דחכימאי) כמו הקבורה." ואל לנו להציע טעם או סיבת האבלות שנהיה בטוחים בו עד שנבוא לומר שיש לבטלה במקרים מסוימים. נמצא שלפי הרמב"ם, אין דרך לנפטר לפטור אחרים מהחיובים לקבורו, להטמא לו, ולהתאבל עליו, כי כולם מצוות שאינן ניתנות למחילה. ויש לומר שכן גם שיטת עוד ראשונים. וזה ראייה ברורה נגד טענת המהרי"ו.

ונלע"ד שאם האב היה יכול לפטור את בנו מאבלות י"ב חודש כל הדורות, היינו מוצאים היתר עצום זה עוד לפני תקופת האחרונים. איך נפטרים מחיוב דאורייתא או דרבנן בלי רשות מפורשת?

ובאמת, אם האב יכול למחול על כבודו המיוחד לו, והוא מועיל לתקופת האבלות העודפת על שאר אבלות שלושים, למה באמת כל אחד לא ימחול על כבודו הפרטי, ויאמר לקרוביו "לית לכוון לאתאבולי על ההוא גברא?" ואם תאמר, אכן חז"ל חייבונו להתאבל על קרובינו לפחות כדין, אבל על ההורים הי"ב חודש אינו מן החיוב, לא ראינו זכר להבחנה זו. וזה לשון בעל השכות יעקב המובא בספרי הרע"י:

שכשם שהאומר אל תספידוני שומעים לו, כמו שכתבו כל הפוסקים, ומשום שהספדא הוי יקרא דשכבי, לפ"ז נראה שהוא הדין לענין אבלות שבעה וקריעה שהן לכבוד המתים, ששומעים לו, דהא מה"ט המאבד עצמו לדעת אין מתאבלים עליו ואין קורעים עליו, שהם לכבוד המתים, אבל עומדים עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים שהוא כבוד החיים, כמו שכתבו הרמב"ם והשו"ע.

ודייקו במסכת שמחות (ב:א) בדין המאבד עצמו לדעת, הנקרא בלשון העם "המתאבד":

המאבד עצמו לדעת אין מתעסקין עמו בכל דבר. רבי ישמעאל אומר קורין עליו "הוי נטלה הוי נטלה". אמר לו רבי עקיבא הנח לו בסתמו. אל תכבדהו ואל תקללהו. אין קורעין עליו ואין חולצין עליו ולא מספידין עליו. אבל עומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברכת אבלים מפני שהוא כבוד חיים. כללו של דבר, כל שהוא כבוד של חיים מתעסקין בו. כל שאין כבוד של חיים אין הרבים מתעסקין עמו לכל דבר.

וכן לשון הרמב"ם (הלכות אבל א:ט):

המאבד עצמו לדעת אין מתעסקין עמו לכל דבר ולא מתאבלין עליו ולא מספידין אותו. אבל עומדין עליו בשורה ואומרין עליו ברכת אבליים וכל דבר שהוא כבוד לחיים. ואיזה הוא המאבד עצמו לדעת? לא שעלה לראש הגג ונפל ומת אלא האומר הריני עולה לראש הגג וראה אותו שעלה מיד דרך כעס או שהיה מצר ונפל ומת, הרי זה בחזקת שאבד עצמו לדעת.

והשבות יעקב הניח שכל מצוה אצל המתים, הלא המה ההתעסקות, הקריעה, החליצה, ההספד, העמידה בשורה, וברכת האבליים, צריכה להיות או מפני כבוד המת או מפני כבוד החיים, ואם האבלות איננה מכבוד החיים אז בהכרח היא משום כבוד המת, ודבר תמוה הוא, חדא דלרמב"ם האבלות היא גזרת הכתוב כמו שיוצא מדבריו, ומי אמר שהאבלות בהכרח צריכה להיות או מזה או מזה? ותרי, דדיוקו לא מדוייק, דכבר הראה לנו הרמב"ם שהדין שאין מתאבלים על המתאבד איננו משום שאין לכבודו, אלא משום שהוא נחשב רשע, וכמו שכתב בהלכות רוצח ושמירת הנפש (ב:ג-):

אבל השוכר הורג להרוג את חברו או ששלח עבדיו והרגוהו או שכפת חברו והניחו לפני הארי וכיוצא בו והרגתו החיה וכן ההורג את עצמו, כל אחד מאלו שופך דמים הוא, ועוון הריגה בידו וחייב מיתה לשמים, ואין בהן מיתת בית דין. ומניין שכן הוא הדין? שהרי הוא אומר שופך דם האדם באדם דמו ישפך, זה ההורג בעצמו שלא על ידי שליח. ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש, זה ההורג עצמו. מיד כל חיה אדרשנו, זה המוסר חברו לפני חיה לטורפו. מיד האדם מיד איש אחיו אדרוש את נפש האדם, זה השוכר אחרים להרוג את חברו. ובפירוש נאמר בשלשתן לשון דרישה, הרי דינם מסור לשמים.

וזה משמע גם מהרמב"ם דלעיל בהלכות אבל, שהזכיר דיני קבורה והספד ואבלות וכו' של שאר רשעים מיד לפני דין המתאבד:

כל הפורשין מדרכי ציבור, והם האנשים שפרקו עול המצוות מעל צוארן ואינן נכללין בכלל ישראל בעשיית המצוות וכבוד המועדות וישיבת בתי כנסיות ובתי מדרשות, אלא הרי הן כן בני חורין לעצמן כשאר האומות, וכן המינים והמשומדים והמוסרין, כל אלו אין מתאבלין עליהן. אלא אחיהם ושאר קרוביהם לובשין לבנים ומתעטפים לבנים ואוכלים ושותים ושמחים שאבדו שונאיו של הקדוש ברוך הוא ועליהם הכתוב אומר הלוא משנאיך ה' אשנא.

ואוסיף שחז"ל חילקו בין כבוד ומורא שם בקידושין:

איזהו מורא ואיזהו כבוד? מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו.

פירוש, מורא הוא איך שהוא מתייחס אליו בצורה של נימוס יתר, הנקרא בלע"ז רספק"ט,

כבוד, מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא.

האם האב יכול לפטור את הבן מאבלות? : כז

פירוש, שכבוד הוא המצוה לשרת את אביו, הנקרא בלע"ז סרביס. וכן מרגלא בפי הרצ"ש. וכשאמרו "שמכבדו אחרי מותו" לאוו דווקא נאמר בכבוד = שירות כי זה בלתי אפשרי בהיותו בקבר, אלא כבוד וגם מורא משמע כאן, שבדרך כלל חז"ל קנונו לכבוד וגם מורא באמרם "כבוד אב ואם" מן הסתם, וכן לישנא דעמא, וכלומר "איך הוא ממשיך לקיים מצוות אלו אחרי פטירת האב והאם?" והתשובה היא:

היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו והני מילי תוך שנים עשר חדש מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא.

וזה נחשב כחלק ממצות מורא, כמו שמוכח בפוסקים ש"לא יקרא לו בשמו", הבא מאמרם ז"ל "תנו רבנן חכם משנה שם אביו ושם רבו" והוא באמת בגדר מורא ולא כבוד. ולכן, אם נניח שהאב יכול למחול על כבודו אפילו לאחר מותו, שכבר כתבנו שלא נראה לנו, אבל מכל מקום אם נניח, אינו יכול למחול על מוראו, בחייו קל וחומר לאחר מותו, ואפילו אם מוראו אחר מותו גם נקרא "כבודו" בחוסר דיוק. ונראה שכל עניין האבלות היא יותר קרובה למורא מכבוד, ולכן אין מוראו נמחל אחר מותו, והאבלות אינה נמחלת כי היא חלק מהמורא.

ואם תאמר, שמא כשאמרו שהאב מוחל על כבודו מחול גם כבודו גם מוראו במשמע כסתם לישנא דנקטנו לעיל, יש לומר שלא ייתכן שחז"ל יכוונו להתיר לבן, אפילו ברשות אביו, לשבת במקומו או לסתור דבריו או לקוראו בשמו, היינו להתיר איסורים, אלא כמו שראינו מדברי הפוסקים לעיל, כוונתם להקל על הבן בשירות האב, בקיום הַעֲשִׂין, או למחול לו שלא ייענש.

וראיה לדבר בהשוואת כבוד ומורא אב ואם בכבוד ומורא חכמים. מאי מחילה אצל רבו? הלכות תלמוד תורה פרק ה':

כשם שאדם מצווה בכבוד אביו וביראתו, כך הוא חייב בכבוד רבו ויראתו ורבו יתר מאביו. שאביו, הביאו לחיי העולם הזה ורבו שלימדו חכמה, הביאו לחיי העולם הבא וכו'. הרב המובהק שרצה למחול על כבודו בכל הדברים האלו או באחד מהן לכל תלמידיו או לאחד מהן הרשות בידו. ואף על פי שמחל חייב התלמיד להדרו ואפילו בשעה שמחל.

משמע מדבריו ש"מחילת הרב על כבודו" מועילה גם לענין מחילת כבודו גם לענין מחילת מוראו, אבל גם משמע שמחילתו היא כמו שפירשו הרדב"ז וסייעתו את מחילת האב, שכמו שהאב פוטר את הבן מהעונש המגיע לו על זה שלא כבדו כראוי, אבל איננו פוטר מחיוביו או מתיר לו שום איסור הנכלל במצות מורא אביו, גם הרב רק פוטר את התלמיד מהעונש, אבל אינו פוטר מחיוביו או מתיר לו שום איסור. וכן משמע מיו"ד רמ"ב ובפוסקים.

ואפילו אם נניח שיש לאב למחול על כבודו, היינו שהבן כן פטור מלשרת את אביו, עדיין אין בידי האב לפטור את הבן מן הדברים הנאסרים עליו, ובגלל שבאמת מצוות האבלות הן לאווים ולא עשים, אין האב יכול לפטור את הבן מלהתאבל. לסיכום, נלע"ד שההיתר המובא בש"ך ליו"ד שד"מ המבוסס על התשובות הנ"ל קשה לקבל, במיוחד לשיטת הרמב"ם. ויש לבן לשמור כל הי"ב חודש דאבלות על אביו אפילו נמחלו לו. וכוונתי להעמיד דברי חז"ל המחייבים י"ב חדשי אבלות על כל אדם שנפטרו הוריו. ❧

העומד למות אם יכול לצוות לשאריו לא להתאבל עליו מאמר של הרב משה צוריאל

שאלה עקרונית היא אם העומד למות, ומעוניין להקל על חייהם של שאריו, אם יוכל לוותר על אבלותם עליו. כרוך בזה שיהיה להם קושי לא לעבוד ולהתפרנס משך שבעה ימים, לא להתרחץ, לא להתגלח, לא להחליף בגדים [גם בימי הקיץ החמים] משך שלושים יום וגם לא להשתתף במסיבות של שמחה, חתונות וגם טכסי ברית מילה, משך שנה שלימה. בשולחן ערוך (יו"ד סי' שמד סעיף י) כתב המחבר "מי שצויה שלא יספדוהו, שומעין לו". והוסיף על כך הרמ"א (בשם מהרי"ו) "אבל אם צויה שלא לנהוג עליו ז' [ימי אבלות] וגזירת שלושים, אין שומעין לו". [ואפשר כיון שלא הזכיר י"ב חודש, יסכים רמ"א שבזה כן שומעים לו?]

בגליון השו"ע כתב "פתחי תשובה" (ס"ק ב) "עיינן בספר 'עיון יעקב' שחיבר הגאון 'שבות יעקב' במסכת סנהדרין דף מו (ע"ב) שחולק על מהרי"ו ועל רמ"א ודעתו דהוא הדין אבלות שבעה וקריעה שומעין לו, אחרי שהוא גם כן לכבוד המתים, דמהאי טעמא המאבד עצמו לדעת אין מתאבלין עליו [והרמב"ם בהלכות אבלות סוף פרק א כתב כך גם על הפורשים מדרכי ציבור, כלומר הרשעים המוחלטים, שאין מתאבלים עליהם. הרי מכאן דעתו שאבלות היא כבוד המת בלבד, ולא כבוד המשפחה]. וכתב 'עיון יעקב' שעשה כן הלכה למעשה" עכ"ל. והנה כן דעת הגאון ר' דוד אופנהיים בספרו "נשאל דוד" (ח"א עמ' קכא סי' כא). ומפרש שהרמב"ם בענין זה ביטל דעתו מפני פסק הרמב"ם, בענין מאבד עצמו לדעת, כי ב"תורת האדם" מביא דעת הרמב"ם בסוף דבריו.

גם ר' עקיבא איגר, בגליונו שם בשו"ע סבור כי לדעת הרמב"ם המת יכול למחול. ולענין אם ימחול גם על אבלות יום הראשון שהיא מדאורייתא, נשאר ר' עקיבא איגר בצריך עיון. כיון שלכל הדיעות אבלות שבעה (פרט ליום הראשון), וכן שלושים, וכן י"ב חודש, הם מדרבנן, אפשר להקל בספקות במחלוקת שבין גדולי הפוסקים. ובמיוחד בדיני אבלות, שְׁפָלְלוּ כלל בגמרא "הלכה כמאן דמיקל באבלות" (מועד קטן יט, ב). וקבע החיד"א (שו"ת חיים שאל, ח"ב סי' כג) כי הכרעה זו שייכת גם במחלוקת שבין הפוסקים המאוחרים. לכן הרוצה להקל על שאריו, מותר לו.

---

* After R. Avi Grossman sent the above printed *balakbiv* analysis on whether a parent can waive requirements of *avelut* to R. Moshe Zuriel for his review, R. Zuriel responded by disagreeing with R. Grossman's conclusion. R. Zuriel's opinion is being printed here with R. Zuriel's consent.